

LÆRERROLLEN I VOKSENOPPLÆRINGEN

Eugene Guribye, NORCE

FLYKTNINGERS SITUASJON

- * Helseplager
- * Traumer
- * Store omsorgsoppgaver
- * Sosiale utfordringer
- * Økonomiske utfordringer
- * Familiemessige utfordringer
- * Språk, integrering

1

- [illegible]

FLYKTNINGERS SYN PÅ HJELPEROLLER

- * Skeptisisme mot profesjonelle hjelperoller
- * Foretrekker egne tillitsbaserte nettverk
- * Naturlige hjelpere – knutepunktfunksjon
- * Samarbeid med arenaer man har tillit til, e.g. moskeen

LÆRERROLLER I VOKSENOPPLÆRINGEN

Guribye, E. og Hidle, K. 2013. Læreres hjelperroller i voksenopplæringen. FoU rapport 5/2013, Agderforskning

TILLIT

- * Forenkling av språk
- * Taushetsplikt
- * Deltakernes behov
- * Tilgjengelighet
- * Profesjonelle vurderinger
- * Empati
- * Læreres status i lavinntektsland

TILLIT

Det merker vi jo veldig fort, at vi er de første tilknytningspersonene som de kan stole på, så de bruker ofte at du er vennen min og jeg elsker deg og kona mi elsker deg og jeg er så glad i deg, og det er liksom såne ord som vi vanligvis bruker i veldig personlige relasjoner som de bruker veldig fort.

TILLIT

Og det ser vi også når de bytter klasser og får en ny lærer, så blir de så skuffet for de har knyttet seg så veldig sterkt til den første norske læreren. Jeg har bodd i utlandet selv også så jeg vet hvor viktig det er å få noen tillitspersoner, og det tror jeg ligger i menneskets natur, at du har noen å stole på

TILLIT

Det kan være ting som kommer opp i timen ikke sant, sånne ekstreme ting, sånn at nå må jeg stoppe, historier som ikke passer der og da, du vil jo høre på de og, men det passer ikke når det sitter andre med diverse traumatiske opplevelser der. En vil jo høre, man kan ikke bare hysje og si «sånn snakker man ikke om her» liksom, men det er det å stoppe i tide da. Det er litt sånn, hva gjør du nå? Da har jeg hørt litt og så har jeg sagt at dette kan vi snakke om i pausen vi to, og så har vi snakket sammen i pausen. Og da må man jo se da, om det er noe vedkommende trenger hjelp med, eller er det bare noe de vil fortelle.

TILLIT

Jeg hadde en deltaker som forandret adferd en del, hvor vi så at han slet mye, og han var en veldig dyktig elev og hadde kjempegod progresjon, men så så vi på resultatene og på oppførselen i klassen at han hadde det vanskelig. Så da visste vi at han var en mindreårig enslig, så kom jo den problemstillingen opp at da har ikke den så veldig mange andre å spille på. Så da måtte jeg gå noen runder med meg selv, for liksom å tilby noe mer hjelp enn bare det å være lærer. Da tror jeg det var noen andre lærere som åpnet hjemmet sitt for han, for det var en som omtrent var i ferd med å gå til grunne, så det var veldig vondt å se, men han kom seg gjennom det og det ble bedre etter hvert.

HJELPEROLLER I AVO

- * fagrelatert (e.g. oversette brev og dokumenter)
- * vold i nære relasjoner
- * familieproblemer
- * bostedsproblematikk
- * visumsøknader
- * økonomiske problemer
- * nabolagssaker
- * jobbsøking
- * mentale helseplager og andre helseplager
- * råd om kosthold, vekking

ALLE INFORMANTENE HADDE EN HJELPEROLLE

HJELPERROLLER

Vi oppfordrer de til å ta med seg ting som de får som de ikke skjønner, så tar vi det inn og bruker det som lærestoff i klassen. Det kan være alt fra brev, til en busstabell som du ikke skjønner, det er jo autentisk materiale, det er jo helt ideelt, såne ting

HJELPEROLLER

En ringte meg fra psykiatrisk avdeling, han hadde fått endelig avslag på asylsøknaden sin og fått utreisedato, og da hadde han prøvd å ta en overdose og havnet på psykiatrisk og ringte meg derfra og ville ta farvel før han skulle ta livet av seg. Og da ringte jeg til psykiatrisk avdeling og spurte hva jeg skulle gjøre, jeg syns det var veldig vanskelig, en kan jo gjøre vondt verre, ikke sant, og da sa de bare at jeg måtte være medmenneske. Da prøvde jeg liksom å snakke han fra det, men han sa jo liksom farvel for siste gang.

PROFESJONALITET

Det finnes **situasjoner** der læreren må **velge å se bort fra**, gjøre unntak, lage spesialavtaler, eller gå utenom vanlige krav for å **ivareta noe som er viktigere**. Det kan handle om å ivareta en elev som er i en sårbar situasjon eller om å få noen som enten er i ferd med å falle helt utenfor eller allerede er marginalisert, på sporet igjen. Den profesjonelle lærer kjennetegnes ved å kunne foreta slike etiske avveininger og ha et **bevisst forhold til etiske verdikollisjoner** som krever at man velger

Aldenmyr, S. I., Paulin, A. og Grønlien Zetterqvist, K. (2009). *Profesjonsetikk for lærere*. Oslo: Gyldendal akademisk.

AMBIVALENT PROFESJONALITET

Du får jo henvendelser som er ikke-faglige i den forstand at de ikke har noe med norsk eller samfunnsfag å gjøre. Deltakere merker jo at du har interesse for dem som mennesker, og da får du jo henvendelser om flere ting. Og da må man jo avveie da, hva man kan gjøre noe med, og hva man kan være en støtte, og spille en vennskapelig rolle i tillegg til den rollen man spiller som lærer, uten at det betyr at du trækker over en profesjongrense og tar på deg oppgaver som ikke er tillagt deg egentlig

AMBIVALENT PROFESJONALITET

For det har jeg lagt merke til at det finnes to ytterpunkter blant lærerne. Du har disse som åpner hjemmene sine og som kanskje, etter min mening, går alt for langt da, for det blir en sammenblanding mellom det profesjonelle, altså det blir for mange roller blandet i en suppe. Og så har du disse som er så veldig tydelige på at de kun er lærere. Så de to ytterpunktene finnes, men det er interessant at selv de som ikke vil være hjelpearbeidere går rundt og bærer på dårlig samvittighet.

AMBIVALENT PROFESJONALITET

Etter hvert fant jeg ut at å være profesjonell når du jobber med voksne folk er å være et medmenneske, og ikke lukke øynene for det som opptok dem mest.

AMBIVALENT PROFESJONALITET

Vi har også hatt kurs hvor det har vært psykolog fra Oslo som har kommet og minnet oss på det at den viktigste jobben vår det er å være lærer og det er veldig godt å få fagfolk inn og minne deg om det så du slipper å gå og trekke på så forferdelig mye dårlig samvittighet...

PROFESJONALITET I VOKSENOPPLÆRINGEN

- * Ingen bestemt rolle er den riktige som en lærer i voksenopplæring skal prøve å fylle
- * Voksne deltakere legger vekt på at læreren skal være autentisk
- * Lærere som «hele» mennesker med følelser, meninger, engasjement, faglige kompetanser og grunnleggende solidaritet med deltakerne

KNUD ILLERIS: VOKSENUDDANNELSE OG VOKSENLÆRING (2001)

Formidler

Veileder

Rollemodell

RELASJONENS ROLLE

- * Studie av traumatiserte flyktninger, behandlere og tolker
- * Relasjonen mellom de involverte og utviklingen av tillit den viktigste kurerende faktoren
- * Praktisk hjelp og råd som kurerende faktorer
- * Behov for å revurdere betydningen av relasjonsbygging
- * Etableringen av tillitsbaserte relasjoner bør være det første målet med behandlingen
- * Se lærerrollen i voksenopplæringen i en større kontekst

Mirdal, G. M., Ryding, E., og Essendrop Sondej, M. (2012). Trauma-tized refugees, their therapists, and their interpreters: three perspectives on psychological treatment. *Psychology and Psychotherapy* 85(4): 436-55

RELASJONER

- * Det er klar sammenheng mellom lærer-elevrelasjoner og elevens faglige fremgang (Sørli & Nordahl, 2000)
- * Det er en klar sammenheng mellom elevers vurdering av den gode lærer og lærerens relasjonelle ferdigheter (Ogden, 1990)
- * Ny lærerrolle innebærer økt fokus på omsorgsperspektivet, derfor blir lærernes samarbeidskompetanse viktigere enn noensinne (Bratholm & Thulin, 2001)

BRUKERUNDERSØKELSE IMDI

Relasjon til lærer

13. Opplever du at lærerne dine har tro på at du kan gjøre det bra i skolen? [Ja, alltid] [Ofte] [Noen ganger] [Sjelden] [Nei, aldri] [Vet ikke]

13. Møter lærerne deg med respekt?
[Ja, alltid] [Ofte] [Noen ganger] [Sjelden] [Nei, aldri] [Vet ikke]

13. Får du hjelp av lærerne når du trenger det?
[Ja, alltid] [Ofte] [Noen ganger] [Sjelden] [Nei, aldri] [Vet ikke]

MÅTER Å HJELPE PÅ

EMOSJONELL STØTTE

Jeg hadde en situasjon hvor det kom noen deltakere på skolen som var ganske fortvilet, så jeg var litt overrasket over at de møtte på skolen den dagen, men det var en ulykke som hadde vært i Middelhavet hvor det var en båt som hadde gått ned med en del flyktninger, og da var det faktisk både en bror og en ektefelle som hadde gått ned med den båten. Så da var det heftig å måtte forholde seg til det i timen. Men de møtte jo til timen, så jeg måtte bare prøve å trøste så godt jeg kunne, men så var det på en måte ikke noe mer å gjøre enn det. At de velger å komme til skolen på en sånn dag er jo litt interessant. Jeg tenker jo at de opplever et fellesskap på skolen som de trenger

EMOSJONELL STØTTE

- *Opplever du at du har vært i stand til å hjelpe deltakere med sine problemer?*
- *I noen grad, men jeg løser jo ikke alt for de, sånn er jo ikke livet. Hvis en venninne gråter på skulderen min så har jeg likevel ikke løst problemet hennes, men jeg har vært der.*

PRAKTISK STØTTE

1. **Opplæringsrelaterte** forhold som:

- oversettelse av dokumenter
- hjelp til å forstå implikasjonene av formelle brev
- hjelp til jobbsøknader
- råd om hvordan deltakerne kan få seg norske kjærester
- råd i forhold til personlig økonomi
- hjelp til å forstå sine rettigheter og plikter i det norske samfunnet

PRAKTISK STØTTE

Det er både språklig og menneskelig, det er ikke noen del av læreplanen vår, men vi oppfordrer de til å ta med seg ting som de får som de ikke skjønner, så tar vi det inn og bruker det som lærestoff i klassen. Det kan være alt fra brev, til en busstabell som du ikke skjønner, det er jo autentisk materiale, det er jo helt ideelt. I voksenopplæring er det en bit av undervisningen å bruke deltakernes livssituasjon som en del av læringa. Hvis det ikke er meningsfylt så forsvinner motivasjonen

PRAKTISK STØTTE

1. **Tidkrevende** oppgaver:

- hjelp i forhold til bosted
- hjelp til visumsøknader og oppholdstillatelse
- hjelp i forbindelse med alvorlige helsemessige problemer
- være med deltakere på krisesenteret og andre offentlige kontorer

PRAKTISK STØTTE

Det er helt tydelig at det mangler informasjon. Men så tenker jeg at det er jo også veldig mye informasjon som jeg også privat ikke ville hatt før jeg fikk det behovet. Man går jo ikke rundt og har oversikt over alt bare fordi man har vokst opp i landet. Det informeres jo på introprogrammet, men jeg vet ikke hvor mye av det som faktisk når inn før du faktisk er i den situasjonen at du trenger det. De bruker oss mye som **veiledere**, å ha noen som kan skjønne hvilken vei du kan gå, hvor jeg skal navigere, en **los**.

SEKUNDÆRTRAUMATISERING

utbrent

Skyld

Uttømt

Følelser

Apati

Sinne på vegne av klienten

SEKUNDÆRTRAUMATISERING

tar med jobben hjem

sårbarhet

Tanker

pessimisme, kynisme

mistrivsel på jobb

SEKUNDÆRTRAUMATISERING

Distansering Stress Unnvikelse
Atferd
Erfarings av samme symptomer som klienten
Grenser Intimitetsproblemer

SEKUNDÆRTRAUMATISERING

Høyt gjennomtrekk

lav moral

Organisasjon

høyt fravær

ROM FOR INNOVASJON

REFLEKSJON SOM REDSKAP

- * Utvikling av **kompetanser** er noe annet enn utvikling av faglige **kvalifikasjoner** (Illeris, 2001).

- * Nødvendig med **refleksjoner** om disse kompetansene og forstå dem i bredere sammenheng enn den direkte faglige.

- * Refleksive team som metode

REFLEKSJON SOM REDSKAP

Individnivå

- Dagbok
- Selvrefleksjon

Kollegialt

- Respons fra andre
- Samtaler
- Kollegial veiledning

Organisasjon

- Tilrettelegging
- Fokus
- Tid
- Refleksive team

SAMTALETILBUD (BERGEN)

Fuglestad, Å. B. og Milde, A. M. (2013). Hvordan bruker voksne inn-vandrere et psykologisk lavterskeltilbud? En kort evaluering. Tidsskrift for norsk psykologforening 2013, 50:108-111.

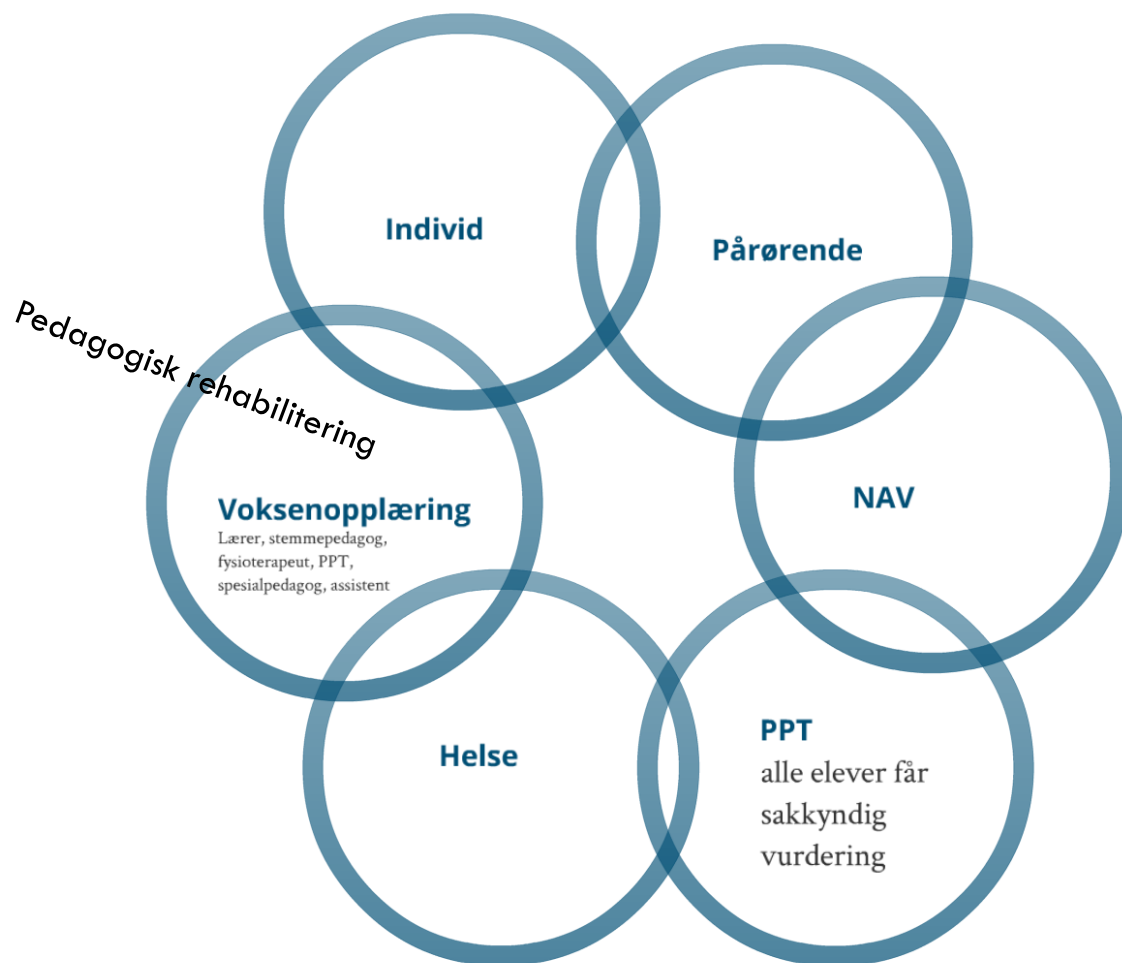
LINKARBEIDERE (LEVANGER)

- * Knutepunktfunksjon
- * **Loser** i tjenestejungelen
- * Naturlige hjelpere
- * Kulturelle oversettere vs tolker
- * Helsefremmende, jobbgenerende, frigjørende
- * Likemannsarbeid/
Erfaringskonsulenter
(Levanger)

Kolstad, L., Sandnesmo, J. og Rad, A. (2003). Sluttrapport. Likemannsarbeid. Delprosjekt. Levanger kommune, Innvandrer-tjenesten, Sjøfsgården Voksenopplæring.

TILRETTELagt NORSKKURS FOR TRAUMATISERTE (TRONDHEIM)

«DEN ANDRE SAMHANDLINGSREFORMEN»

- * Nye utfordringer
- * Dagens modell ikke robust nok
- * «Næromsorg» – videreutvikle omsorgets plassering i kommunene
- * Mobilisere ressurser og sette samspillet med familien, det sosiale nettverket og lokalsamfunnet i sentrum for oppmerksomheten.

Omsorg skal være en selvfølgelig del av et levende og pulserende samfunn og prege mellommenneskelige relasjoner i familie og lokalsamfunn, organisasjoner og institusjoner og i uformelle sammenhenger der mennesker møtes, arbeider sammen og bor sammen.

FRA KOMMUNE 1.0 TIL 3.0

klient

kunde

samprodusent

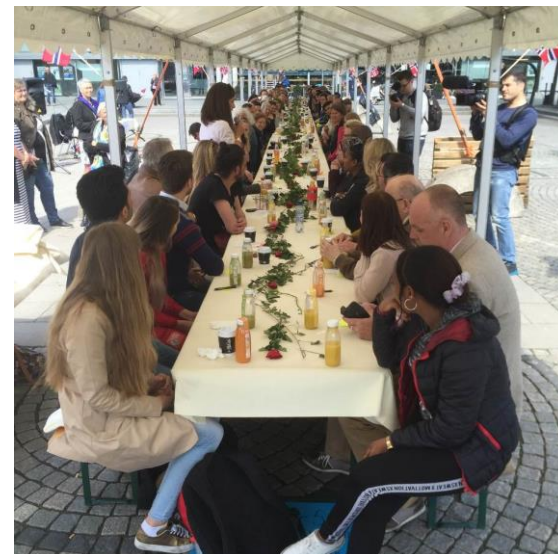

«KOMMUNE 3.0»

	Kommune 1.0	Kommune 2.0	Kommune 3.0
Kommunen er	en myndighet	en organisasjon	et lokalsamfunn
Kommunen møter borgerne som	undersätter	kunder	ressurssterke og aktive samfunnsborgere
Politikerne fungerer ved å	behandle saker på formelle møter med formelle dagsordener	sette mål og økonomiske rammer i dialog med fagfolk og kunder	prege dagsordenen og stimulere aktiviteten i lokalsamfunnet
Den gode medarbeider er faglig dyktig og er	opptatt av det korrekte og rettferdige	serviceinnstilt	opptatt av å finne ressursene hos alle, skape fellesskap, fasilitere og støtte

FOLK MØTER FOLK (ARENDAL)

- * Flyktninger + frivillighet
- * Kartlegging av erfaringer fra frivillighet i inntakssamtaler
- * Systematisk 1-1 kobling med lokale frivillige organisasjoner
- * Nettverksbyggende arrangementer
- * Åpen skole

KONKLUSJONER

- * Lærere i voksenopplæringen har et **mangfold av roller** ovenfor deltakerne
- * Anerkjenn **hjelperrollen** som en integrert del av den profesjonelle lærerrollen i voksenopplæringen
- * Reflektere dette i **hele organisasjonen** e.g. tid, refleksive team, kompetanseheving, eksternt samarbeid
- * Rom for **innovative løsninger**
- * Vurdere knutepunktfunksjonen som **likemannsarbeid**/erfaringskonsulenter
- * Invitere til tettere samspill med **psykiske helsetjenester**
- * Tettere samarbeid med **sivilsamfunnet** (Kommune 3.0)

OPPGAVE: REFLEKSIVE TEAM

- * Presenter en spesifikk reell eller fiktiv **case** for teamet (vurder **taushetsplikt**)
- * **Diskuter** dilemmaer og utfordringer knyttet til casen med teamet
- * Diskuter om det er **grep** som kan gjøres for å bedre situasjonen
 - fra **deltakerens** side?
 - fra **lærerens** side?
 - fra **skolens** side?
 - i **samarbeid** med andre aktører?